

יחידה 8: ראש השנה פרק א משנה ז

אב ובנו שראו את מולד הלבנה

שתי המשניות הבאות עוסקות בעדים הכשרים והפסולים לעדות החודש. משנה זו עוסקת בעדים שהם קרובי משפחה.

משך הוראה מומלץ: 1-2 שיעורים.

מטרות

1. הישג **מבנה**: התלמיד יארגן את המשנה לפי רכיבי הכאמד"ט.
2. הישג **מושגי תוכן**: התלמיד ידע כי לפי דיני עדות קרובי משפחה פסולים מלהעיד יחד בכל נושא, ולכן הם גם פסולים להעיד עדות החודש.
3. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד יבין שלפי תנא קמא קרובים פסולים לעדות החודש ולפי רבי שמעון קרובים כשרים לעדות החודש.
4. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד יבין את הסיפור, וידע לנתח ולזהות את הדעות השונות המופיעות בסיפור, ולשייך אותן לדעות התנאים ברישא של המשנה.
5. הישג **תורת חיים**: התלמיד ילמד מכך שבדברים חשובים צריך להתאמץ ולהשקיע.

גוף השיעור

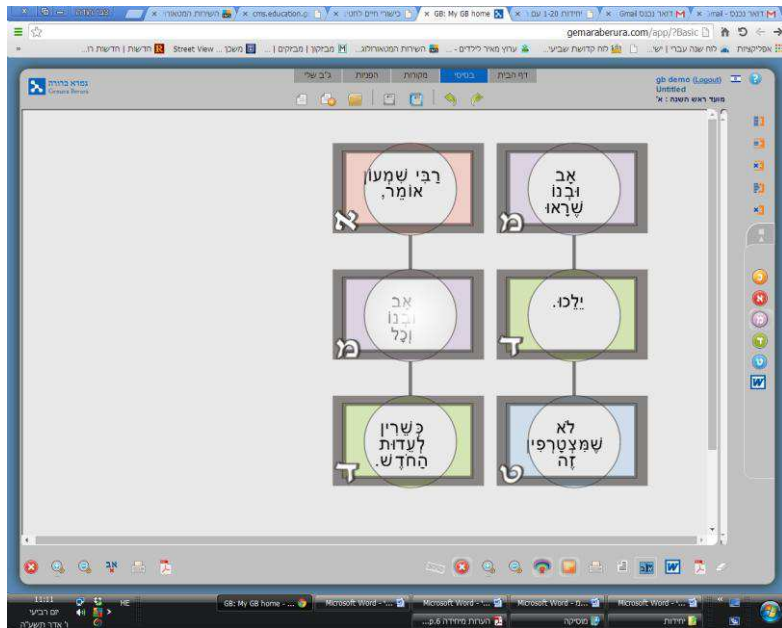
א. מבנה

למשנה מבנה מיוחד: ברישא מופיעה מחלוקת לגבי אב ובנו וקרובים לעדות החודש, ובסיפא מופיע סיפור שבו מופיעות שתי הדעות.

בשלב ראשון התלמידים מתבקשים להבחין בין הרישא שבה המקרים והדינים, לבין הסיפא שבה הסיפור. בשלב השני הם בונים תרשים כאמד"ט לרישא של המשנה בלבד.

המשפט 'לא שמצטרפין זה עם זה אלא שאם...' עלול לבלבל תלמידים, כי לכאורה יש בו מקרה ודין פנימיים. אך חשוב לשים לב שהתפקיד של המשפט כולו הוא טעם, מכיוון שהמשפט מסביר למה לדעת תנא קמא אב ובנו צריכים ללכת לעדות החודש. המילים 'לא ש' ו'שאם' יכולות לרמוז לנו שמדובר בטעם.

ביחידה זו אנו רוצים למצות את תהליך בניית התרשים בשביל להגיע ללמידה, ולשם מבקשים מן התלמידים לשאול שאלות על התרשים. שאילת השאלות יכולה להתבצע תוך כדי בניית התרשים וגם לאחריו. העיון בתרשים והנסיון להבין אותו מהווים בסיס להבנה טובה של המשנה.

ב. מושגי תוכן

בבסיס המשנה מונח כלל שאינו כתוב במשנה עצמה והוא שקרובים פסולים לעדות בבית הדין. אפשר להרחיב מעט עם התלמידים ולשאול מדוע קרובים פסולים לעדות? התשובות המתבקשות הן בעיה באמינות וחוסר נקיות.

ג. הבנה ופרשנות

משימה 3 מטרתה לברר היטב את נקודת המחלוקת מתוך המשנה. גם תנא קמא וגם רבי שמעון סוברים שאב וברו צריכים ללכת להעיד עדות החודש, אך הסיבות הן אחרות: לפי תנא קמא זה בשביל שהם יוכלו להצטרף עם עדות אחרת (והם אינם יכולים להעיד יחד) ולפי רבי שמעון זה בשביל שהם יעידו ביחד.

ניתן להגדיר את נקודת המחלוקת בכמה ניסוחים: מדוע אב וברו צריכים ללכת להעיד עדות החודש? או – האם אב וברו יכולים להעיד יחד עדות החודש?

המשפט "לא שמצטרפין זה עם זה, אלא שאם יפסל אחד מהן, יצטרף השני עם אחר"

להבנת הטעם במלואו חסר במשנה משפט. כוונת המשנה אינה שמצטרפים זה עם זה, אלא שאחד מהם יצטרף עם אחר לעדות. ולמה צריך ששניהם ילכו (אם ממילא הם לא יעידו ביחד אלא יצטרפו לעדות אחרת ואז אחד מספיק)? כדי שאם אחד מהם יפסל, השני יצטרף עם אחר. לשון המשנה מקוצרת והמילים 'יצטרף השני עם אחר' נותנות מענה גם לשאלה ב: מדוע הם בכל זאת הולכים לבית הדין.

א. האם האב וברו הולכים ביחד לבית הדין כי הם מעידים ביחד?

"לא שמצטרפין זה עם זה"

ב. מדוע בכל זאת הם הולכים לבית הדין?

"יצטרף השני עם אחר"

ג. למה יש צורך **ששניהם** ילכו אם רק אחד יצטרף לעדות עם מישהו אחר?

"שם יפסל אחד מהן יצטרף השני עם אחר"

במשימה חמש התלמידים נדרשים להבין את מהלך הסיפור וכן להתאים בין הדעות שמופיעות בסיפור לבין הדעות שבמשנה. נראה לומר שהסיפור מכריע לדעת תנא קמא כיוון שבית הדין הגדול קיבל את טוביה ואת עבדו ולא את בנו, אך העניין מורכב גם בגלל הנוסחאות השונות בגמרא, וגם כיוון שלא ברור בדיוק מיהם הכהנים, לכן לא נכתב על כך בחוברת.

ד. תורת חיים

קידוש החודש היה כרוך במאמץ רב לאורך התהליך, מהליכת העדים לבית הדין, קבלת העדים כולם, ולאחר מכן פרסום קידוש החודש על ידי שלוחים ומשואות.

המסירות הזאת, גם בשביל הסיכוי הקטן שאולי תשלים זוג אחר לעדות, היא מקור ללימוד על השקעה לדברים חשובים. כאשר משהו באמת חשוב, צריך לעשות כל מאמץ כדי שהוא יהיה. קידוש החודש הוא כל כך חשוב, בו תלויים כל המועדים, שכל מי שהיה יכול לקחת בו חלק היה עושה כמיטב יכולתו. אנו רוצים שהתלמידים יחשבו מהם הדברים החשובים בחיים שלהם שיש להשקיע בהם מאמצים כדי שיצליחו.